

R E G É L Ő.

PESTEN csötörtökön october 23^{kán} 1834.

Megjelen társával együtt hetenként kétszer vasárnap és csötörtökön. Fél évi díjja helyben képekkel 5 ft. borítéktalanul; postán 6 ft. pengőben. Képek nélkül egy ezüsti forinttal olcsóbb. Buda-pestiek évrnegyedenként is válthatnak példányt. A' folyóiratnak egyes száma 24 kr; egyes kép 12 kr. p. p.

TÖRTÉNET ÉS ELBESZÉLLÉS.

Velencei szent Mark

(történeti tekintetben.)

Velenczének sz. Mark temploma és piacza jelesebbek a' nivelt Európában, hogysem nevöket minden képzett olvasó ne tudná. A' régi és újabb utazók mind kettőről sok nevezetést említnek; amazt mint szaraczen, és keleti izléssel készült épületi remeket, emezt mint sok történeti tárgyak helyét, melly kettő összevéve az idegenre felséges és meglepő benyomással hat. Valóban érdemes a' velencei sz. Marknak közelebbi ismerete nem csak azért, mert a' századok közép korából egyik legjelesb városnak legfőbb ékessége és jelszava vala, hanem azért is, mert ezen város lakosainak fél dicsősége sz. Mark neve vala. Velenczének gazdag kalmár és bátor lakosai a' harczban rohanást „éljen sz. Mark“ kiáltással kezdék, és mint valamelly villám hatván vitéz erejikbe e' név kiáltása, ütközetre buzdítá őket, 's nem egyszer történt, hogy a' kétséges kimenetű ütközetet még egyszeri „éljen sz. Mark“ kiáltása nyeré-meg. — Lássuk tehát sz. Mark történetét; miképpen jutott t. i. az Velence városába, és hogy lett neve olly hatalmas a' velencei község (respublica) előtt.

Egy igen régi történet-író imigy beszéll. A' kilenczedik században (829-ik esztendőben) Alexandriának kiralya pompás palotát építtetett parancsolván, hogy ennek ékesítésére legdrágább márványok bár hány templomok elpusztításával is szereztessenek meg. — Sz. Mark temploma, melly a' legszebbek közül volt, ki nem maradt a' sorból: két görög szent atya Stauratius, és Theodorus, ki a' templom őrzésére volt rendelve, siratta a' kisebbitést. Azon idő-tájban tiz velencei hajó volt az öbölben. — Bon de

Malamocco, és Rustic de Torcella ajtatoskodni jövének a templomba, 's megdöbbenvén a' két ór-atyának búsulásán, ennek okát kérdezték: mellyet megértvén esdekelve és nagy ígéretekkel kérték, hogy adják-ki nekik sz. Mark testét, biztosítván őket, hogy Velenczének lakosai ezért irántok nagy hálával lesznek. A' két pap vonakodott elejénte félvén a' szentség-töréstől, ha hogy a' szent pártfogónak testét megbolgatják. De így akarván az isteni gondviselés, ezen beszélgetés közben eljövének a' király munkásai, és a' helynek tisztelete nélkül keresgélék azon drága köveket, mellyeket a' palota építésére alkalmasoknak itélének.

A' ritka ékességű márványokból épült templom végromlását várhatta. A' szolgálkodó atyák megrémülve fogadák-el ama kérők ajánlását. Azonban mindent kerülni kellett, hogy a' helybeli nép eszre ne vegye a' szent evangelistának (Marknak) elvitetését, kit ők mindennapi csudatéteiért különösen tiszteltek. Nagy buzgósággal kivágák a' legrejtettebb helyen azon pólyát, mellyben a' tisztes ereklye vala, 's helyében sz. Claudius testét tevék. Olly nagy illat támadott azonnal a' templomban, és körülötte, hogy a' sokaság tüstént a' szent ereklyéhez futá. A' ruhá kötözetei illetés nélkül maradának, 's így a' szent rablás éppen nem vétetett eszre. De még a' népet és hitetleneket kellett megcsalni, hogy veszedelem nélkül hajóig lehessen vinni ezen drága maradványt.“

„A' történet-írónak nem hinnénk, ha még most is nem látnók templomunkban sz. Marknak azon csudás képét, melly a' tettet bizonyítja. — Hogy pedig valamelly durva bánástól, és felhánytatástól óva legyen, mi igen gyakran megesik ezen durva népeknél, a' szent test egy nagy szatytorba téteték, melly sok fűbe foglalva levén sertvés-hussal befedetett, mellytől, tudjuk, hogy a' Muselmanok undorodnak. Előhívtak azután, kikre a' vitel bizva vala, 's megparancsoltatott nekik, hogy mindazoknak elejébe, kikkel találkozni fognak Khanzir-t kiáltsanak. Khanzir ezen barbarok nyelvén annyit tesz, mint sertés. Így értek-el a' hajóig. A' test vitorlákba vala tekergetve, és az arbocon egy vitorla-rudhoz kötve függött elutazás napjáig; mert még titkolni kellett ezen drága lopást azok előtt, kik látóul megfordultak a' kikötött hajóban. Végre a' Velencziek nagy örömmel elhagyák az öblöt. Alig valának a'

nagy tengeren, midőn nagy zivatar támadt. Mondák némellyek, hogy sz. Mark akkor Bon de Malamocconak megjelent, és inté, hogy tüstént eressze-le a' vitorlákat, mivel a' szél dűhe elragadván a' hajót, könnyen vizalatti sziklákba ütődhet; és csak ugyan szabadulásukat ezen csudának köszönheték.“

„Midőn Velenczénél kiszállottak, egész város örvendett; mindenfelől hallatszott ama beszéd, hogy ezen szentnek jelenléte a' községet örök fényben tartandja; mi igen erősíté azon közönségesen tudott beszédet, hogy sz. Mark élteben Aquileának tengerein utazván, ezen szigetekhez érvén egy mennyei jelenet jövendölé neki, hogy csontjai még ezen akkoriban lakatlan földön nyugandanak.“

Csupa innep, ének, muzsika, és könyörgés fogá-el a' várost; esedezéseket intéztettek a' szenthez, hogy azt oltalma alá vegye, mellynek mostantól fogva öröknek kelle vala lennie. Midőn a' tisztos test a' hajóból kihozatott, sok nép tódult elejébe, melly a' papsággal együtt zsoltárokat énekelt, és tömjénnel füstölt. Ezen nemes ajándékot minden kitelhető ajtatossággal fogadván Velence, azt a' fejedelmi kápolnába tették, és a' doge nem sokára meghalván vég rendeletében nagysumma-pénzt hagyott a' sz. Mark tiszteletéül építendő templomra. A' nép hiedelme és pártfogó istápjá iránti buzgósága annyira gyökerezett Velenczében, hogy e' pártfogójához vonzó érzése egygyé olvadt a' hazafisággal úgy, hogy a' harezban, vagy akármely zavaiban, valamint örömben is „éljen sz. Mark“ kiáltása egyesíté a' polgárokat; sőt a' gyász napon is „éljen sz. Mark“ kiáltása könnyeket facsart a' honosok szemeikből.

Már százada mult, és sz. Mark temploma csak némelly részben készült-el; de ekkor milly szerencsétlenségre! negyedik Candiano Péter volt doge, kit zsarnokságán kívül felesége elüzése, édes fíjának kolostorba kényszerítése, anyjának a' szent rend közé iratása annyira utálatossá tett Velence polgárai előtt, hogy a' lázadási kipattanás pontján állnának. Ezen felül Hugo lombardi király unoka leányát feleségül vevén, ennek olasz országi némelly városaira joga volt, 's azokat háborúval akará megszerezni.

Velence polgárai látván honosaiknak a' külhonban és más hasznáért vérontásukat, eltökélették magokat a' doge életének kioltására. Nagy sokaság tódult tehát a' hercegi palotára, de az őrség által eltávoztatva dűhének

egyéb utját nem látá, hanem „éljen sz. Mark“ kiáltása közt a' palotának, és körülte fekvő épületeknek tüzet vetének. Meggyult sz. Mark temploma, meg a' palota is, mellyből a' doge karján tartott gyermekkel, kit uj feleségétől nyert, menekedni akarván, beszorított, és meggyilkoltatott, teste pedig a' piacra vetteték. — De ennek utódja Urseolo Péter még pompásabban, mint volt ez előtt, felépítteté sz. Mark templomát, sőt mellé egy téres ispotályt is alapita. Látni fogjuk már most, miképp nevedék sz. Mark becse, és miképpen bővült gazdagsága is.

Elek a' Comnen házból eredett keleti császár, mivel a' Velencziek által ellensége ellen segítettett, rendelé, hogy minden kereskedő, vagy kalmár, ki Amalfi községből Konstantinápolyba jön, és partján kiköt, három perperi-ből álló adót adjon sz. Marknak. Evvel Velence lakóji meg nem elégedtek, hanem sz. Mark nevére piacot állítottak, 's az ereklyéket mindenütt összevették. És mivel sz. Tarasius Konstantinápoly hajdani patriarchája testét a' görög papoktól meg nem vehették, alattomosan elvitték.

Doge választása nem történt ugyan a' nép által de, még is nép nevében, mivel ez neki alá-vettetett. A' választott doge sz. Mark templomába vezetették, hol mise után, a' sokaságnak megmutattatott, és a' körülállók egyike ígéretet tett, hogy ezen doge bölcsen, és község hasznára fog kormányozni, egyszersmind ugyan az felszóllitá a' népet az uj választottnak pártolására. Hogy pedig minden ember láthassa, vele a' piacot megkerültették. Csak ezen czerimoniák után hallható-meg a' doge felkiáltás által elválasztatását; ekkor a' palotába ment, 's a' legifibb tanácsnok az óriás lépcsőnek legfőbbikén fejére tevé a' vezér. koronát. *(Folytatás következik.)*

ORSZÁGISMERTETÉS.

Jegyzékek Braziliáról. *(Folyt.)*

Az asszonyokat rövid pórázon de nem keményen tartják. Ezen népnek egy része jelenleg a' Portugallok nyelvén is beszél már. Eredeti nyelvök durván hangzik torok 's orrhangbeli ejtésök miatt, 's csak csendes hangon félignyitott szájjal beszélnek. A' betegek iránt részvétlenséget mutatnak szinte mint az Oronoco mellékiek. Gyógyszereik nincsenek. Egyetlen egy gyógyítási módjok abban áll,

hogy a' betegre dohányfüstöt eregetnek. Azonban, ha valamelyik meghal, több napokon által erőtetett lármával iszonyúan orditnak, mi, midőn már vélhetni, hogy a' nagy szomorúságnak vége szakadt, ismét még nagyobb zajjal újra kezdődik. A' holtakat temetlen hagyják.

A' megholtak lelkeit istenek gyanánt imádják, 's nekik tulajdonítják az égi háborúkat. Azt is hiszik, hogy a' holtak, ha éltökben velek jól nembántak vala, haláluk után Uecea (Once *) formában közökbe vissza térnek, 's nekik ártnak; ez okból fegyvert, 's eledelt adnak velek a' sirba.

Az apák adják uj szülöttjeikre a' nevet minden innepélyes szertartás nélkül.

Az asszonyok rojtokat viselnek testöken, a' férjfiak pedig mezitelen járnak, alsó testöket kivevén, melyet pálmalevélfonathba rejtenek. Kik a' keresztény vallást felvevék, a' puskát jobban kedvelik minden eredeti fegyvereiknél.

II.

1. Botocud szőejtések példányai.

Nap alkonya. — Tarú-temurg.
Majom — Hieräng
Hangya — Pëlich-näck-näck.
Ananasz — Manan.
Élőfa — Tchon.
Íj. — Neem.
Kéz v. láb-uj — Pó.
Hal — Impock.
Puska — Pung.
Szőke haj — Kerän-kä-niom.
Fekete — — Kerän-kä-him.
Ökör — Bockling-gipakin.
Ördög — Jäntehong.
Nyelv (a' szájban) — Kjgitock.

2. Machacaris-i szőejtések.

Majom — Keschniong.
Élő fa — Abaay.
Menydörgés — Tätina.
Hal — Maam.
Láb — Idpatá.
Asszony — Atitiom Etitatün.

3. Patachós vagy Patachós-i szók.

Szem — Angiuá.
Tojás — Petitiäng.
Nyak — May.

Éjszaka — Temenieypetan.
Szerecsen — Tomeningná.
Bűzelní (bűdös lenni) — Niung-chashingua.

4. Malalis-i szók.

Élő fa — Me.
Föld — Am.
Isten — Amieto.
Eső — Chaab.
Nap (planeta) — Rapem.
Leány gyermek. — Ekokahá.

5. Maconis-i szók.

Kar (a' testen) — Agnim.
Tövis — Bimniaut.
Isten — Tupa.
Danolni — Niamungkätä.
Madár — Petvignang.
Gyökér — Agnib tschaten.

6. A' polgárosodott Camacan Indusok szavai.

Testvér (fiú) — Ató.
Tűz — Jarú.
Fa — Hintă.
Erdő — Antó.
Fehér (nemzet) Pai.
Fogak — Jo.

*) Uecea hiúznagyságú tigris-forma állat, melly megszelidítve zerge (Gazelle) vadászatra használtatik.

7. Vadabb Camacanok	Fa — Hoindá. Fogak — Dió. Fehér (nemzet) — Hoai. Erdő — Dochodiä.
szó ejtése.	
Testvér (fiú) — Kiach koadan.	
Tűz — Diachke.	

III.

Holmi légyfogó madárfaj fészkei (*Muscicapa mastacalis*. Neuwied) a' brazíliai erdők ösvényein különös látványt mutatnak. — Utak közepén a' keresztbe hajló ágakról moh vagy szálkás növényből rakott számos pyramis formájú gombolyagokba egyesült csomók vékony feltekerődő növények fonalain csüggnek alá. Ezek ama légyfogóknak fészkeik. Ezen szellős váracskák szűk bejárása a' pyramis alján van; nyílását azonban egy rá lógó ellenző takarja. A' fiatal madarakat e' lebegő lakjok védi a' nedvesség, napsugár, 's minden más ellenség ellen.

IV.

Rio Janeirónak földközi nagy folyója bemeneténél erős folyamok zajganak a' tengerben, mellyek a' hajókat észre vétlenül félre lóditják utjokból, mi által már sokan hajótörést szenvedtek. Egykor egy amerikai hajó evezettbe, mellyet egy angol rabló hajó (*Kaper*) nyomozott. Az amerikai sokáig vonakodott kievezni az öbölből, végtére még is kénytelen volt onnét eltávozni, 's az angol nyomban utána akart indulni, hogy azt elfoghassa. Azonban Rionak rév-törvényei (*Hafengesetz*) szerint 3 óra idő van minden hajónak engedve, mellynek elfolyása előtt semmiféle ellenséges hajó se veheti őt üldözőbe. Az angolynak tehát a' határozott időt elkellott várnia; melly után nyil sebességgel vitorlázott utána. Ilb a r o t u n d a környékén teljes szélszünnet (*Windstille*) lön, az erős folyamok elkapták a' hajót, 's rettenetes erővel egy kőszirthez vágták, mire a' hajó széjjel zuzatva elmerült, és a' rajta levők mind egyig elvesztek, az amerikai már régen a' sik tengeren evezett volt.

(Végzet következik.)

J E L E S M O N D Á S.

Reménység java.

A' hal végzet gyötrelmében	És bár célunk füstbe menjen,
Jön néha olly édesség,	Ha szabad reményleni,
Melly a' szenvedés súlyában	Fénylő napot látunk ott is,
Negél, balsam 's idvesség:	Hol szikra kezd remélni:

'S ez azon édes képzelet,
Melly forró vágyaink felett
Oda röppen, a' hol még
Tündérlik csak — 's nincs a' vég.

Balla.

Az öröm minden olly földön megfoganszó virág, mely a' gonoszság salakjától fertőztetve nincs; de magát el nem árulja sem az érzékeket kecsgetető illat, se szembe szökő fénytjeljes színek által. Csak valamelly mennyei illat teszi őt észrevehetővé, mely azonban csak tiszta bútalan lelkektől éreztetik. Ez oka, hogy a' legjobb emberek mindig legvidámabbak.

Aphorismák Érsekújvárból. Pénzhez ezer unton juthatunk, de nem a' jó hírhez, mely még is olly nagy kincs, mellyel az életnek leggyengédebb örömeit, az emberek bizodalját és szeretetét megnyerjük. — Ellenben a' rossz hír ollyan, mint az össze rongyolt ruha, mellyel becsületes társaságba meg nem jelenhetünk.

A' városi és mezei lak udvarisága közt olly különbség vagyon, mint a' természeti gyümölcs édessége 's a' czukrász becsináltjai között.

Juhász Emilia.

K Ö L T É S Z E T.

Az elhagyott Dóris.

Hát azon én megbomoljak	Azt veszem érzékenyebben,
Hogy megsalt hitetlenem!	Hogy nemünk egy nem tehet.
A' hitvány lepkék mind ollyak,	Azt kell Czirczám, aztátkoznunk,
Nem busúlok, éppen nem.	Hogy mint egy nyilt rózsaszál,
Hogy rózsámról másra lebben!	Mind addig kell várakoznunk,
Hadd lebbenjen, meglehet.	Míg egy-lepke ránk nem száll.

Miskolczról.

K Ü L Ö N F É L E.

Lotteria-huzás Bécsben. A' marienbadi hétel lotteriájának sorshuzása oct. 15-én ment végbe, 's a' fő nyertesek ezek: 7.475 nyerte a' hételt; 43.945 — 10.000 váltó ftot; 31.246 — 5.000 v. ftot; a' következők pedig egyenként ezer v. ftot u. m. 11.712; 22.84; 55.746; 26.1; 13.055; 31.840; 36.198; 39.146; 43.533; 44.671; 47.107; 51.707; 80.536.

Legrégibb gyalogszázad a' földön ő szentségének a' pápának Schweitziakból felállított őrserege, mellynek kapitáni tisztségére 11-ik Julius pápától fogva az Attishofeni Pfyffer nemzetségnek volt kizáró jusa Lucernből. Ugyan ezen város színeit, t. i. kék, sárga, és verest hordozzák ma is. Kár, hogy a' sisak, kalapocska, nyírás, és lábeli nem tartatott-meg a' régi formában, mint azokat Raphael stanzájiban láthatni. Midőn VII-ik Pius a' Francziáktól elhurczoltatott, az őrsereg nagyobb része Romában maradt, 's mint inasok, és napszamosok keresék kenyerüket; későbbben, mikor a' pápa visszatért, ismét helyre állította a' sereget.

Hosszú életkor. Eszkarolinában a' hosszú életnek ritka egy példája adta magát elő. Januar 10-én t. i. ott egy 154 esztendő Trantham Erzsébet nevű asszony halt-meg, ki származására nézve német volt, 's otthon ment férjhez. 65 esztendő korában első egyetlen gyermekét szülte, melly még életben van, 's hasonlóan igen hosszú kort ígér. Az említett asszony 120 esztendő korában szeme világát egészen elvesztette; 14 esztendővel később ismét megkapta, 's egész haláláig jól látott. Az izlést korábban veszte-el, 's halála előtt 20 esztendővel a' czukrot nem tudta megkülönböztetni az eczettől. Ezen nevezetes asszony tehát három századot élt: 1680-ban született, 1700-at végig élte, és 1834-ben meghalt.

Jótevők ebédje. A' chinai császár parancsolatjára minden városnak főtisztviselője köteles esztendőnként az év első napján egy fényes ebédet adni, mellyre mindnyájan hivatalosak, kik a' mult esztendőben jót tettek. Az ebéd nyilvánosan valamelly nyílt sátor alatt tartatik, 's a' nép szigorú mustrát tart: a' ki érdemtellenül helyet foglalt, az minden teketoria nélkül eligazittatik. A' sátoron ezen felírást olvashatni: „Itt az erény mindenkit egyenlővé tesz -- minden rendű és rangú szívesen láttatik.“

Ujság-kivánás. Az ujság-kivánóknak legveszedelmesebb neme a' kémek, köz nyelven spionok. Darius Persiának királya volt az első, ki e' féléknek szolgálatjokkal élt annak megtudására, mik történtek mindenfelé az országban. Dionyziosz tyran (zsarnok) követé példáját, és utána sok fejedelmek. Ezen fajú embereket Plutarch a' legyekhez hasonlítá, 's talán innen ered ama francia szó *mouche*, mellyel a' politia kémjei neveztetnek.

S—e Karolina.

Szerelém symptomáji. Felbuzdítottatnak a' lenge szerelemtől elfoglalt érzékeny szivben mind azon tulajdonságok, mellyek a' szerelém symptomájit külsőképpen is ismertetőknak teszik; — millyenek a' halavány arcznak egyszeri 's hirtelen megpirulása, legfőbb éhség pontjában étvágy nélküli evés 's ivás, gyakortai ámulás, nap-éjeli nyugtalanúság, siketség, vakság, maga elragadtatása. — Másoltatnak a' belső indulatok is: gyorsabban 's forróbban pezsg már az élet erejiben a' vér; — gondolati naponként imádojtja körül lengnek; — el-el szunnyad; — álmai édesdeden gyönyörködtetik; — felébred, 's ujra a' baj; — phantasiába esik, megbetegszik, orvost hívat, ki csak akkor téríti vissza előbbi állapotjára, mikor már szerelmese házasságra lépett.

Novák János.

Tagrejtvény.

1) Első felem megérve

Jobb vízzel nem keverve;

Másik felem vízzel jó,

Az elsőmbe nem való;

Konyhád számára tenyész

Sovány földön az egész.

2) Első felem található

Régi omladékokon,

Másikat gyakran láthatod

Dolgozni új házakon.

Az egész gyász-hely, hol sok vért

Ontottak ősinck a' honért.

Er. C-i J-f Temesből.

K. K.

Etöbbi rejtvény: Roma.

Szerkezi Róthkrepf Gábor, halpiacz 86. szám.

Nyomt. Trattner-Károlyi, uri utsza 612.